

PETER TURRINI

ALPENGLOEIEN
(Alpenglühen)

Vertaling Tom Kleijn

De personen van deze geschiedenis

De blinde, ongeveer 70 jaar oud

Jasmine, ongeveer 50 jaar oud

De jongen, ongeveer 20 jaar oud

Een Tirolse berggids

20 zingende toeristen (onzichtbaar)

© Copyright Luchterhand Literaturverlag GmbH, Hamburg und Zürich

Aufführungsrechte Thomas Sessler Verlag, Wien 1993

© Copyright Nederlandse vertaling Tom Kleijn 1995

EEN

(Alles is duister daar boven, men kan helemaal niets onderscheiden. Duister en stil. Na enige tijd begint het oog van de toeschouwer te wennen aan de duisternis op het toneel en neemt het de eerste omtrekken waar: er ligt een mens midden op het toneel, op de grond, onbeweeglijk, naakt. Om hem heen liggen kledingstukken verspreid. Links voor op het toneel staat een bed en naast het bed staat een koffer of een tas. Niets beweegt en het is heel stil. Het wordt een klein beetje lichter (of zijn de ogen van de toeschouwers aan de duisternis gewend geraakt?). De naakte mens midden op het toneel is een magere, oude man, helemaal in elkaar gerold. Op het bed aan de rand van het toneel ligt ook een mens, onherkenbaar, volledig toedekend met een deken. Het bed is een oud kampeerbed.

Een straal licht, eerste voorbode van de opgaande zon, valt op het toneel, de naakte oude man tilt langzaam zijn hoofd op, luistert aandachtig, raakt met zijn handen zijn onbedekte lichaam aan, wordt zich bewust van zijn naaktheid en trekt de verspreid liggende kledingstukken naar zich toe. Hij zet een bril met zwarte glazen op en kleedt zich zittend aan: eerst de lange onderbroek, dan de kniekousen, dan het onderhemd, het hemd, een broek, dan knoopt hij een stropdas om, dan trekt hij zijn colbert aan en tenslotte zijn schoenen. Dit alles kost tijd en de zon komt langzaam op.

De toeschouwers van dit stuk zien een zonsopgang in de bergen van zulk een schoonheid zoals men die alleen kent uit Heimatfilms of glossy reisgidsen. Het verblindende licht van de opgaande zon valt de verandakamer binnen door een glazen wand die de volle breedte van het achtertoneel beslaat en achter deze glazen wand rijzen de bergen hoog op en tussen twee bergtoppen stijgt de bloedrode zon hoger en hoger.

Buiten een grote spiegel, een folkloristische jagershoed en een olielamp hangt er niets aan de muren van de verandakamer. Links en rechts deuren die blijkbaar naar andere vertrekken leiden. De verandakamer, de paar voorwerpen, maar ook het kostuum van de oude man maken de indruk alsof ze van een andere tijd zijn: van de jaren veertig of vijftig.

De oude man is aangekleed en staat op. Hij kijkt naar het kampeerbed waarop zich een toedekend mens bevindt, houdt zijn hoofd scheef en glimlacht. Hij loopt, zijn handen een beetje voor zich uitgestrekt, langzaam naar een deur, opent die en verdwijnt in een zijkamer. De mens op het kampeerbed draait heen en weer en kreunt in zijn slaap. Rode krullen worden zichtbaar. De oude man komt met een zinken emmer vol water en enige utensiliën terug in de verandakamer. Hij zet de emmer neer, pakt een tube tandpasta en duwt wat tandpasta in zijn mond. Hij poetst zijn tanden. Vervolgens scheert hij zich met een scheerkwast, scheerzeep en scheermes. Hij verfrist zijn gezicht met een scheersteen zoals men die vroeger gebruikte. Hij pakt de hoed van een muurhaak, gaat ongeveer een meter naast de spiegel staan (niet voor de spiegel, maar daadwerkelijk naast de spiegel), staart naar de muur en past de hoed. Het duurt een tijd voordat hij vindt dat de hoed goed zit. Hij draait zich naar de glazen wand van de verandakamer. De zon staat aan de hemel en de kamer is zo vol licht dat de oude man die nu met de rug naar het publiek staat en de zon in kijkt, een bovenaardse verschijning lijkt te zijn. Hij spreidt zijn armen als wilde hij de nieuwe dag begroeten. Hij laat zijn armen vallen, draait zich om, neemt de jagershoed van zijn hoofd, hangt de hoed aan de muurhaak, loopt naar het midden van de ruimte, blijft staan, houdt zijn

hoofd scheef en kijkt de zaal in. Stilte.)

DE BLINDE *(met een glimlach)*

Stil en duister, zoals altijd.

(De Blinde staat en kijkt de zaal in. Er gebeurt niets. De Blinde luistert aandachtig. Een jonge boerenknaap komt uit een van de rechterzijdeuren de verandakamer binnen. De Jongen heeft een mand met etenswaren in de hand en zet die neer. De Jongen loopt naar de Blinde, gaat naast hem staan en kijkt ook de zaal in. Stilte.)

DE BLINDE

Wat is er voor nieuws daar beneden?

DE JONGEN

Alle mensen zijn gelukkig en leven in vrede. Opgewekt houden zij zich met hun bezigheden bezig.

DE BLINDE

Dat is mooi.

(De Jongen legt zijn hoofd tegen de schouder van de Blinde. De Blinde streelt het hoofd van de Jongen. Het hele gebeuren heeft iets mechanisch, alsof het steeds weer plaatsvindt. Stilte.)

DE BLINDE

Ook ik heb wat moois mee te delen. Er is een mens aangekomen, een jonge vrouw.

(De Blinde wijst met zijn hand in de richting van het kampeerbed. De Jongen loopt naar het kampeerbed en bekijkt de rode krullen. Hij tilt de deken op. Een ongeveer vijftigjarige, enigszins plompe vrouw in een tiggerbontjas wordt zichtbaar. Ze heeft knalrood haar en ziet er, voorzover men dat kan zien, tamelijk verlopen uit. Ze slaapt en beweegt zich niet. De Jongen staart haar aan.)

DE BLINDE

Kun jij je de brief herinneren die ik een paar weken geleden heb geschreven en die jij voor mij op de post hebt gedaan? Veertig jaar, aldus schreef ik naar de Blindenhulp, heb ik punctueel mijn contributie betaald zonder de minste ondersteuning, zonder de geringste tegenprestatie te eisen. En hoe vaak, vanaf het begin van mijn lidmaatschap tot op de dag van vandaag, werd mij niet iets aangeboden. Was het toentertijd een bos gedroogde bloemen, in hun bloei door tere kinderhanden geplukt, voor de blinden gedroogd en hen met Kerstmis als kleine, troostende groet toegestuurd, vandaag is het een sterk in prijs verlaagd, bijzonder voordelig verblijf in het blindentehuis "Harmonie", waarin iedere kamer, ja zelfs het bad getuigt van een aan blinden aangepaste bouwwijze. Aldus zorgde en zorgt de Blindenhulp voor zijn leden, verwent hen met kleine en grote attenties en verschaft hen voordelen van diverse aard. Nochtans wilde ik indertijd geen gedroogde bloemen en wil ik vandaag niet naar de "Harmonie". Waarom zou ik een ander, een lotgenoot, iets afnemen, van wat mij hierboven zo rijkelijk ten deel valt? Waarvoor heb ik gedroogde bloemen nodig, wanneer de blauwe gentiaan, de rode alpenroos en de lilakleurige arnica voor mijn deur woekeren? Of is de gentiaan lila

en de arnica blauw? Of waarom zou ik naar de "Harmonie" gaan, wanneer ik hierboven al bijna een halve eeuw in harmonie woon? Het enige dat ik u vraag, aldus schreef ik naar de Blindenhulp, stuurt u mij toch een vrouw naar boven, een jonge persoon, mooi om te zien, die zoals ik van klassieke literatuur houdt, een studente misschien, met wie geestrijke gesprekken mogelijk zijn en wanneer van het ene mooie woord het andere komt en de situatie zich voor ons beiden op zijn mooist ontwikkelt, zou er dan niet in dit heerlijke geval, aldus schreef ik naar de Blindenhulp, met dit schepsel ook iets meer en iets anders mogelijk zijn? Vannacht is deze langverwachte mens, deze jonge vrouw, aangekomen. Uitgeput van de lange reis en van de beklimming, wellicht overweldigd door de stilte hierboven, ging ze zonder een woord te zeggen naar bed en ik ging naast haar liggen om niets van haar pas verkregen nabijheid te missen.

(De Jongen raakt - verwonderd en nieuwsgierig tegelijk - de schouder van de Vrouw aan. De Vrouw beweegt zich niet. De Jongen schudt haar. Eerst zacht, dan harder. Ze beweegt zich niet. Terwijl de Blinde praat, zonder van zijn plaats te komen, loopt de Jongen naar een zijkamer en haalt een kleine tafel. Hij pakt de levensmiddelen uit de mand en legt ze op de tafel. Hij maakt een soort ontbijt klaar.)

DE BLINDE

Deze ochtend doet mij op goede gronden aan een andere ochtend denken: die van de eerste september negentienhonderd negenendertig. Mijn medestudenten en ik verbleven op die dag in Italië, we woonden in een klein pension in een baai van de Golf van Sorrento. De dag brak aan en daarmee die laatzomerse hitte die mijn vrienden al in de vroege ochtend naar het strand dreef. Ik ontbeet en bleef nog een tijd op het terras zitten. Ik slenterde naar beneden naar het strand en liep recht op een badhokje af. Niet het blauw van de zee, dat in alle reisgidsen werd geprezen, had me in zijn ban gekregen, maar het woord l'amore, de liefde, dat met rode lakverf en in een onbeholpen handschrift op het halfvervallen badhokje was geschreven. Van iedere letter waren druppels naar beneden gelopen en vroeg of laat tot stilstand gekomen en opgedroogd. Wie had hier aan de wereld de liefde, zijn liefde, verkondigd? Een oude visser, zwijzaam geworden door de vele nachtelijke tochten, aan zijn vrouw? Zijn vrouw aan hem? Heeft hier een afgewezenen zijn hele smart in stomme, rode letters uitgeschreeuwd of heeft hier een uitverkorene zijn uitzinnige vreugde vereeuwigd? Welke onbekende schone werd met dit vlammeende woord geprezen?

(De Jongen kijkt naar de Vrouw en naar de Blinde. De Vrouw beweegt zich niet.)

DE BLINDE

Overstelpd door de overvloed aan fantasiebeelden, sloot ik, die toen nog ziende was, mijn ogen en vormde mij een beeld van de vrouw die ik eenmaal zou beminnen. Lange tijd zag ik niets, alleen zwart. Langzaam maakte zich een gestalte uit het donker los, een jong meisje in een witte jurk, waarop twee grote zakken waren genaaid. Het meisje had roodblonde haren, liep naar me toe en glimlachte. Op dat ogenblik hoorde ik de schreeuwende stem van een van mijn vrienden, de oorlog is uitgebroken, schreeuwde hij, maar ik wilde mijn ogen niet opendoen, want dit meisje dat toch alleen maar een fantasiebeeld was, mocht om niets ter wereld verdwijnen.

(De Blinde houdt zijn hoofd scheef en glimlacht. De Jongen gaat naast hem staan en houdt ook zijn hoofd scheef. Stille.)

TWEE

(Stilte. De Jongen staat naast de Blinde. Beiden houden hun hoofd scheef. Een straalvliegtuig trekt een witte condensstreep door de blauwe hemel. Stilte. De roodharige vrouw in de tijgerbontjas kreunt en draait heen en weer.)

DE BLINDE

Zeg haar, dat ik klaar ben voor de begroeting.

(De Jongen loopt naar het kampeerbed. Hij schudt de Vrouw door elkaar. Ze weert zijn hand af en slaapt verder. Stilte. De Jongen gooit het kampeerbed om. De Vrouw valt op de grond. Onder haar tijgerbontjas draagt ze een gifgroene jurk. Ze kijkt op. Haar gezicht is bleek en opgezet. Ze probeert zich te oriënteren. Ze opent haar koffer en haalt een buis opwekkende middelen en een fles whisky tevoorschijn. Ze spoelt een handvol tabletten met alcohol weg. Ze rommelt in haar koffer, gooit daarbij verschillende voorwerpen (rubberen penissen, pakjes condooms, etc.) eruit, totdat ze iets bepaalds vindt: een oud Reclam-boekje (William Shakespeare's "Romeo en Julia" in de vertaling van August Wilhelm Schlegel). Ze strijkt haar haar glad met haar handen, zit met gespreide benen op de grond en kijkt de Blinde aan. Ze slaat het Reclam-boekje open en haalt er een bladwijzer uit. Ze draagt Julia voor.)

DE VROUW *(tegen de Blinde)*

Wil je al gaan? De dag is toch nog ver.
Het was de nachtegaal en niet de leeuwerik,
Die daarnet in jouw bange oren drong;
Ze zingt 's nachts in de granaatappelboom daar.
Geloof me, lief: het was de nachtegaal.

DE BLINDE *(antwoordt in haar richting)*

De leeuwerik was het, die de dag verkondigt,
Geen nachtegaal; zie die jaloerse zoom,
Die daar in het oosten de vroege wolken kleurt.
De nacht heeft haar kaarsen opgebrand.
De monterre dag beklimt de nevelige hoogten;
Haast alleen redt mij, aarz'ling is mijn dood.

(De Vrouw spreekt de rol van Julia, de Blinde die van Romeo. Hij uit zijn hoofd, zij leest min of meer voor uit het Reclam-boekje, totdat ze vergeet waar ze is gebleven en niet meer weet hoe het verder gaat. Ze geeft het op en kijkt de Blinde aan. Ze is misselijk. Ze probeert op te staan, maar het lukt haar niet.)

DE VROUW *(tegen de Blinde)*

Heeft u een naam? Hoe heet u eigenlijk? Maakt ook niet uit. Namen zijn holle klanken. Als een klant naar me toekomt en me zijn naam wil zeggen, zeg ik altijd, houd hem voor je. Jij heet bij mij Klaas of Herman of Gerard of zoiets. En als hij me vertelt dat zijn vrouw, hoe ze dan ook heten mag, hem anaal niet toelaat, u begrijpt wat ik bedoel, dan vertel ik hem hoe hij het met Erica moet aanpakken, zodat het van achteren gaat, of die nou Erica heet of niet. Mijn God, ik dwaal af. Dat is een fout van mij. Ik heet Jasmine, met een 'e', dus op de Franse manier geschreven. Dat heeft een voordeel en een nadeel. Het voordeel is dat er toch meer klanten komen, omdat ze denken dat je een

Française bent. Maar sommigen denken dan dat ik het automatisch op zijn Frans doe en dat is dan het nadeel. Op zijn Frans is niet in mijn basistarief inbegrepen, dat hoort bij de extra's. De jonge meisjes doen natuurlijk alles omdat ze dom zijn en met alle geweld het vak in willen, een hele reis om de wereld, zonder toeslag. Ik dwaal alweer af. De Blindenhulp heeft mij tweeduizend Schilling gegeven plus reiskosten en tegen me gezegd dat ik me moet gedragen omdat u zo ontwikkeld bent, en bovendien bent u oud en blind. Toen dacht ik bij mezelf, doe die arme ziel een plezier en kijk eens in je oude schoolspullen. En vind ik daar toch dit oude Reclam-boekje. Kun je dit stuk ook in braille krijgen?

(Stilte.)

JASMINE

Omdat u het zo mooi uit uw hoofd kende?

DE BLINDE

Veertig jaar geleden, toen ik blind werd, bestonden alleen de klassieken in braille. Later kwam er dan "Het Beste uit Reader's Digest" bij. Ik las de klassieken, vooral de liefdesscènes, steeds opnieuw. Zoals bekend eindigen toch bijna alle liefdesrelaties verschrikkelijk, meestal met de dood. Waarom zou ik in het zicht van zulke catastrofes nog verder naar liefde smachten? Zo probeerde ik mij troost te verschaffen, al was het dan ook tevergeefs. De eenzaamheid werd groter en het hartstochtelijk verlangen naar een vrouw steeg tot onmetelijke hoogte.

(Jasmine probeert op te staan. Het kost haar veel moeite. Uiteindelijk lukt het haar. Ze leunt tegen de muur. Stilte. Jasmine kijkt de Blinde en de Boerenjongen aan.)

JASMINE *(tegen de Boerenjongen)*

Wie is dat?

(Stilte. De Jongen gaat naast de Blinde staan.)

JASMINE *(tegen de Blinde)*

Ik heb het volgende voorstel voor de gang van zaken. Er is al betaald en als ik er in uw ogen redelijk goed uitzie en u beval, dan doen we het meteen en ik ga daarna weer terug naar de stad.

(Stilte.)

DE BLINDE

Ik zie u niet.

JASMINE

Hoezo? Och ja. Neemt u mij niet kwalijk, ik heb weliswaar alles al gehad maar een volledig blinde nog nooit. Er zaten al de nodige slechtzienden bij, zelfs een deelblinde, dat zijn blinden die alleen maar een klein fragment zien, van een kerktoren zien ze bijvoorbeeld alleen maar de kerkklok, maar u bent mijn eerste werkelijk echte blinde.

(Stilte.)

DE BLINDE

Zou u mij een plezier willen doen? Zou u naar de spiegel willen lopen en mij beschrijven hoe u eruit ziet?

(Stilte. Jasmine staart de Blinde aan. Ze loopt langzaam naar de spiegel en kijkt erin. Ze ziet zichzelf in al haar lelijkheid. Ze krijgt de slappe lach. De lachbui houdt op. Stilte.)

DE BLINDE

U bent mooi, niet waar? Ik wist dat u mooi bent. U heeft een witte jurk aan?

(Jasmine kijkt nog een keer in de spiegel, dan kijkt ze de Blinde aan. Ze loopt naar het omgegooide kampeerbed, zet het weer overeind en stopt de her en der liggende dingen weer in haar koffer. Ze gaat op de rand van het kampeerbed zitten, snuit haar neus en kijkt de twee aan.)

JASMINE

Het is weliswaar tegen mijn principes, maar ik maak een reis om de wereld, zonder toeslag. Bij invaliden word ik zwak.

(Stilte. De Blinde en de Jongen staren haar aan. De Blinde opent het glas van zijn blindenhorloge en betast de wijzers.)

DRIE

(De Blinde betast de wijzers.)

DE BLINDE

Rond deze tijd komt de auerhaan.

(De Blinde opent met enige behendigheid een raam in de glazen wand. Hij steekt zijn hoofd uit het geopende raam en imiteert de baltsroep van de auerhaan.)

DE BLINDE

Ook de natuur kent orde en precisie.

(Hij sluit het raam in de glazen wand en het deksel van zijn blindenhorloge.)

VIER

(Hij sluit het deksel van zijn blindenhorloge. Stilte. Noch de Jongen noch de Blinde bewegen zich. Jasmine staat op, pakt de Jongen bij de hand en leidt hem naar het kampeerbed. Ze rommelt in haar tas en haalt er een paar pakjes condooms uit.)

JASMINE

Kun je hier wat te eten krijgen? Ik heb nog niet ontbeten.

(De Jongen pakt de tafel met de voor de Blinde klaargezette levensmiddelen en zet die naast Jasmine neer. Hij schikt alles nog een keer, met bijzondere aandacht. Ze slaat hem gade en stopt de condooms weer weg.)

JASMINE

Zo eentje ben jij, dan hebben we geen bescherming nodig. Dat zie ik in één oogopslag, jij bent een moederskindje, jij wil je dienstbaar maken. Wie in onze branche niets van psychologie begrijpt, kan wel inpakken.

(Terwijl ze praat, trekt ze haar schoenen en haar panty uit.)

JASMINE

Een nummertje maken, dat kunnen ze allemaal, maar binnen een paar seconden beslissen waar een klant thuishoort, daarvoor heb je jarenlange, vaak tientallen jaren lange ervaring nodig.

(Ze streelt het hoofd van de Jongen en duwt het zacht tegen haar naakte voeten.)

JASMINE

Braaf jochie. Braaf jochie. Als je dit type echt doorziet, hoef je helemaal niets meer te doen. Die doet alles vanzelf.

(Ze gaat rechtop zitten en begint te eten. Stilte.)

DE BLINDE

Wat gebeurt hier?

JASMINE

Hier wordt ontbeten.

(Terwijl de Blinde praat, gaat de Jongen met zijn hoofd langzaam omhoog.)

DE BLINDE

Lieve Jasmine, dit is de eerste keer dat ik u met uw naam aanspreek, ik zou u willen zeggen dat ik de situatie helemaal niet verkeerd inschat. Ik ben een oude man en ik lijd aan een gebrek dat ondanks enorme vooruitgang op het gebied van de oogheekunde en in het bijzonder van de netvliestransplantatie vermoedelijk niet meer te verhelpen is, ook al worden wij door het maandblad van de Hulporganisatie voor Blinden en Slechtzienden steeds weer aangespoord de hoop niet op te geven. U bent een aanzienlijk jongere vrouw, het leven ligt nog voor u. Over het algemeen heb ik nog een helder hoofd, ook al heeft de langdurige eenzaamheid ertoe geleid dat ik tijdens het spreken af

en toe de betekenis van een zin kwijtraak, toch weet ik doorgaans wel wat ik zeg en daarom zeg ik het ronduit: ik begeer u. Ik ben geen arme man. Sedert de gelijkstelling van de burgerblinden met de oorlogsblinden beschik ik over een elk jaar met enkele procenten stijgend pensioen en door mijn werkzaamheden hier in de bergen komt daar nog een extra niet te versmaden inkomen bij. In het geval van mijn dood zou dat geld, het gespaarde en het vanzelfsprekend doorlopende pensioen, naar u gaan. Wanneer u uw blikken op mij werpt en van uw hart een beslissing wilt vergen, wilt u dat dan allemaal mee in overweging nemen.

(De hemel boven de bergen raakt bewolkt. Jasmine eet en drinkt. De Jongen zit met zijn hoofd tussen haar benen.)

DE BLINDE

Ik weet het, dit is een oord van eenzaamheid en een jong mens heeft behoefte aan vermaak. Ook daaraan heb ik gedacht. In dit, door de wereld schijnbaar zo vergeten, huis is er weliswaar geen stroom, maar wel een radio-apparaat uit het jaar negentien zesenvijftig. Het wordt gevoed met batterijen die op dit moment weliswaar niet voorradig zijn, echter al geruime tijd geleden besteld. De bestelling had allang aangekomen moeten zijn en ik koester soms de verdenking dat de jongen die overigens een voorbeeldige hulp is, om onverklaarbare redenen de batterijen achterhoudt, waardoor ik geen enkele kennis heb van de actuele wereldgebeurtenissen en geheel en al ben aangewezen op de verhalen van de jongen. Aan mijn op-hem-aangewezen-zijn ontleent de jongen klaarblijkelijk enig genoeg en daaraan herken ik heel goed de minder mooie kanten van dit jongmens dat tot heel wat en wellicht heel verschrikkelijke dingen in staat moet worden geacht, zoals trouwens de mensen hier in de bergen allemaal iets verstokts, achterbaks en opvliedends over zich hebben naarmate ze hoger in de bergen wonen, en de boerderij waarin de jongen met zijn familie woont, is immers de meest hooggelegene, slechts een steenworp van dit huis verwijderd. Het is toch in de laatste dertig jaar al meerdere malen voorgekomen dat ik zonder batterijen zat, ook al was het niet de schuld van de jongen, maar die van de Oostenrijkse post. Geheel en al zonder batterijen was ik bijvoorbeeld tussen 1962 en 1964 en heb daardoor slechts een fragmentarische kennis van de wereldgebeurtenissen van die tijd. Mijn gezondheid, afgezien van sporadische aanvallen van kiespijn, is redelijk maar toch zou ik bereid zijn, mocht u dat wensen, dit domicilie in de bergen voor korte tijd te verlaten om met u in het meest nabijgelegen grotere dorp het huwelijk te laten voltrekken en bij deze gelegenheid ook het door het Ministerie van Volksgezondheid gratis aangeboden medisch totaalonderzoek te laten uitvoeren.

(Jasmine schuift de Jongen opzij.)

JASMINE

U wilt trouwen?